„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 134. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 6. СЕПТЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: МИТА ТЕОДОРОВИЋ.

СРПСКИ РАДИКАЛИ.

XII.

Српска народна радикална странка заузеће се свом снагом свога уверења: да се на будућем нашем народно-црквеном сабору створе обзиром на дотацију свештенства такове уредбе, које ће свакоме српском народном свештенику за сва времена осигурати пристојну егзистенцију; које ће уклонити столетну неправду, да један српски свештеник имаде и сувише свакога благостања а други да мора мал'не да умире од — глади; да уклони неправду и понижење, да српском свештенику зависи редовно уживање његове мучно заслужене плате од милости — власти!

Српска народна радикална странка хоће, одлучно хоће: да свога свештеника учини независним од ма чије милости, она хоће да он не мора стрепити пред ничијом претњом; она хоће: да он материјално осигуран и у свему задовољан, може да посвети све своје мисли, цео свој рад душевном и материјалном спасу народа свога. А да то српска народна радикална странка и збиља хоће, доказала је позивом (потписаним од писца ових редова) у „Србобрану“: нека српско свештенство само каже шта хоће.

Па кад радикална странка из све душе хоће да помогне народним свештеницима — зар она може, зар она жели бити противник светој нашој вери православној? Оној вери, која тек Србина Србином чини — — јер узми му веру, онај тренут узео си му и народност, што је доказано у сваком случају, кад се је који вајни Србин сам одрекао своје вере или силом околности морао да пригрли другу веру!

Не, ми не само да нисмо противници наше свете вере православне — — већ ми смо најодушевљенији њезини браниоци; па и ако живимо у просвећеном 19. веку — тај век није нас у том просветио да малакшемо у нашим верским осећајима (као што то код других народа бива). Нека покуша ко, да нам дира у нашу веру, па ће се и опет поновити призори старих времена, кад нас хтедоше да поунијате: главу ћемо дати али веру нашу дати нећемо!

У свештенство наше — јасно је — да спада и наша хијерархија. Ваљан епископ може народ свој да обвеже на највећу љубав, на највеће одушевљење. Ми нећемо никако да задиремо у права хијерархије; — — кад би наша хијерархија увек била равна једном Арсенији Чарнојевићу, Шакабенти, Стратимировићу, Рајачићу, Теофану Живковићу итд., не би у опште питање о правима хијерархије ни избијало на површину. И ми се молимо богу, топло се молимо: да наша хијерархија буде увек равна оној напрво реченој — — па да видите, којим неописаним одушевљењем, којом непоколебивом верношћу би народ српски згрнуо се у јато око својих архијереја!!

Народ српски не тражи друго ван да очува оно, што је без сваке сумње његово!

— — — — — — — — — —

Сад би требало још да проговоримо о нашој народној школи — — о просвети у опште. Да ли у истини треба да о том говоримо? Не, не треба! Српски народни учитељи у великој својој већини врло добро знају: шта је њима српска народна радикална странка. Они знају, да радикали сачињавају одушевљену народну војску, па да у тој војсци треба да су народни учитељи први и понајодличнији војници. Прошла су времена тешких топузина и личнога јунаштва те телесне снаге. Данас Краљевић Марко не би могао доћи до онолике славе! Данас одлучује разум, просвећен ум, дакако уз непокварено срце. Пруски „шулмајстор“, кажу, да је победио Французе — и ми то верујемо,

Српско народно учитељство је узданица народна. Српски народ од њега се многоме нада — — он је потпуно сигуран да ће народни учитељи српском народу своме осветлати образ. А они могу бити потпуно уверени да ће их народ живо и топло пригрлити на своје верне груди! —

Коначно да проговоримо о нашој „вишој“ интелигенцији. Дигла се вика: „радикали хоће царство опанка!“ Смешна ли је та вика, боже драги! А кажите ви нама, кога има међу српском интелигенцијом, који није поникао из опанка? Већ је једном приликом писац ових редова о томе проговорио, па ће и сада да рече: срамите се, господо, који рођеном вашем народу подмећете смерове, које он апсолутно нема. Дед, и сада питам, колико је ефективних опанака народ послао у наш народно-црквени сабор — колико такових седи у свим нашим автономним институцијама? Кад је још ефективни опанак хтео да игра коју одлучујућу улогу? Није ли он све вас на својим грудима однеговао, да му будете браниоци, — — а ви му се данас ругате — — срам вас било! Дођите к себи људи божји, прените се, оканните се рђава посла и прегните свом снагом уз народ вам српски, а благослов вечни народа вашег овенчаће вам главе! —

А ти, народе! У кратко још да ти речем: ко је радикал. Радикал је онај, коме је народна ствар преча него ли његова властита, који се у борби за народна права не плаши ничега, који не пита, да ли ће заузимање за народне послове донети му срећу или несрећу, који не пита да ли ће он још доживети победу народних начела. Радикал је онај, који зна да држи дисциплину, који не држи, да мора бити све увек онако, како он у својој глави замишља, већ који без уветно чини оно што је углављено закључцима партијске управе односно на народним зборовима, па који за таке углављене народне послове хоће да жртвује све што и колико може — јер „без жртве нема напретка!“ Радикал је надаље онај, коме су светиња народна предања, народни обичаји, народна ношња, који целим срцем и целом душом љуби и поштује своју веру православну и покорава се њезиним установама, који не држи, да то није више у моди полазити и потпомагати своју цркву. Радикал је на даље онај, који пуним жаром душе своје љуби и потпомаже своју народну школу као најважнији основ народној будућности. Радикал је онај, који не сеје мржњу већ љубав, који не жали ма каквога труда да заблуделог брата Србина поучи и приведе у право народно коло, како би сви сложно тежили к једној цељи: слободи, слави, напретку и благостању народа српског! Али радикал мора и с највећом енергијом да жигоше све оно, што је народним интересима противно, да без милосрђа скине образину сваком ономе, који се приказује као пријатељ народном напретку, а онамо настоји о народној пропасти све за то: да унапреди властито благоутробије. Таковима нема пардона (опроштаја) с таковима не можемо да се дружимо — то су шугаве овце, које треба уклонити из народног тора!

Држим да си ме разумела, јуначка радикалијо моја! Ја сам настојао у овим чланцима да ти — у колико сам могао — јасно разложим шта је српски радикализам; да ли сам успео — суди ти. Од мене ти братски поздрав и целов!

Стеван Јовић.

Нови Сад, 5. септембра.

— Његв. Величанство наш краљ стигао је јуче у Темишвар примљен одушевљено од тамошњег становништва. Многобројне депутације претставиле су се том приликом Њ. Величанству а међу овима и депутација срп. православног свештенства, коју је предвео патријарх Георгије Бранковић. Патријарх рекао је том приликом ово слово:

Ваше царско и краљевско Апостолско Величанство! Најмилостивији Господару!

Усрећујући долазак Вашег Величанства у ову знамениту варош, коју је ревносна тежња родољубивих јој грађана за умним и материјалним добрима човечанства подигла на ступањ културног и привредног центрума на питомом југу наше драге отаџбине, изазвао је међу становништвом ове околине, верним поданицима Вашег Величанства, општу радост. Вазда верни епископат, клир и верни грчко-источне српске цркве послали су ову депутацију пред узвишено лице Вашег царског и Апостолског краљевског Величанства, да великој радости нашој услед доласка Вашег Величанства у наш верни круг у најдубљем страхопоштовању израза даде, и да на милости, која се на добро Ваших верних народа односила, а која се непрестано понавља, са хомагијалним страхопоштовањем благодари, да нашој безграничној љубави, најсмернијем поштовању и непоколебивој верности према Вашем Величанству и узвишеном дому владарском поново израза даде. У најдубљем страхопоштовању излазимо пред Ваше Величанство са молбом, да Ваше Величанство израз ових осећаја милостиво примити изволи и епископату, свештенству и вернима грчко-источне српске цркве Вашу највишу милост и надаље поклони. Да одржи, да благослови и заштити Бог Ваше Величанство до крајњих граница људског живота!“

Краљ је одговорио:

„Радо примам и оном приликом поклонење грчко-источног свештенства и нова уверавања Ваше признате одане привржености. У остваривању тих осећаја, у ревносном испуњавању Ваших црквених дужности и Вашег патриотичног држања можете и надаље зацело рачунати и на даљу моју краљевску милост.“

Поглед по свету.

— Његв. Величанство краљ Србије Александар I. — како смо већ јавили у нашем прошлом броју — вратио се са далеког свога пута у Београд 3. ов. мес. Кудгод је пролазио, било кроз Русију, Аустрију или Француску, свуда је био примљен најсрдачније Ово путовање младога краља врло је важно по Србију и због тога, што је он могао на своје очи да види много шта, што ће му ваљати кад сам у своје руке прими владу — а опет и због тога, што су овако лично на довеване везе, које ће у своје време да буду од велике користи Србији. „Одјек“ доноси уводни чланак са натписом „добро дошао!“ па благодари руском цару и народу, нашем цару и краљу, и француском народу на усрдном дочеку, који приредише краљу Александру и његовој пратњи.

— Ми смо у нашем прошлом броју донели врло кратку вест, да су Енглези посели острво Сигри. То острво лежи у непосредној близини западне обале турскога острва Митилене те је само још острво Тенедос ближе к улазу у Дарданеле (мореуз између Турске и Мале Азије); па пошто је острво Сигри удаљено тек некаквих 50 морских миља од Дарданела — та је вест проузрочила врло велику сензацију у Јевропи Мислило се, да су то Енглези учинили као устук руско-турском споразуму: што бродовље руске крсташке флоте у Црном Мору може слободно пролазити кроз Дарданеле. Нарочито међу чивутским новинама беше та вест проузрочила и радост и — јаук Радост зато, јер је тиме тобож Енглеска умањила важност победе Русије а јаук, јер би тај чин Енглеске био такова провокација, коју Русија не би била могла мирно поднети, па лако би било дошло до јевропејскога рата, којега се Чивути толико боје. Међутим била је само празна вика; нема ни Енглеска петље да тако обестно изазива огромно словенско царство, којем још иза леђа стоји посве спремна Француска

— Французи задовољни су с говором што га је њихов министар председник Фресине држао у Вандовреу, јер је то прва званична изјава после састанка у Кронштату. Основна мисао тога говора јесте: да је република исто тако врсна да ради неуморно на остварењу народног напретка као и монархија и да је Француска по свом садањем положају снажнија него ли је пре била. Својим говором изнео је г. министар председник садању ситуацију тако згодно, да се то боље учинити не да.

Српско и словенско новинарство.

Ми смо у нашем листу већ споменули, како се из наше монархије шиље оружје и џебана Малисорима у Арбанаску. Ево што о томе доноси „Глас Црногорца“:

„У бдењу на нашој источној граници над свакидашњим малисорским заћевицама, нашој влади пошло је за руком, да дозна за озбиљније малисорске непријатељске припреме. Један трговачки пароброд аустро-угарски искрцао је у Дубровнику одједном велику количину пушака, мноштво слободнога праха и муниције у стоваришта државне царинарнице; за тијем је опет други пароброд искрцао мању количину пушака и 700 револвера код првог ратног материјала.

У то исто доба доједриле су у Дубровник две трабакуле под турском заставом крцате сијена, које су ту и искрцале, па једна од њих, по имену „Рондинела“, коју заповеда капетан Хусејин Весели, укрцао је ноћу између 24—25 августа по н. к. сав онај ратни материјал, што је лежао у дубровачкој царинарници; а 27-ог истог месеца све је то искрцано било у арбанашкој луци Лувари, више Реча, на левој обали Бојане, и смештено по кућама Нел Салиха и Ђок Деде, Малисора, у поменутом селу Речу.

Услед тога наша влада саопћила је то на првом месту овдашњем отоманском посланству па преставницима великијех сила и тражила је од владе турске и аустро-угарске разјашњења. Влада аустро-угарска одмах је признала, да је било истинито саопћење наше владе односно искрцавања и укрцавања поменутог материјала у Дубровнику, но је доказала, да су дотичне скриње (сандуци) кренуле из Дубровника дестинацијом (определењем) за Крф, као друга трговина, која се само као „контробанд“ морала искрцати на арбанашко приморје.

Висока Порта пак била је изненађена тијем саопћењем и наредила је одмах најстрожије мјере противу тога покушаја, те је исти дан из Скадра отправљена војска на лице мјеста у Реч. Малисори су се били окупили и покушали да се опру власти, да им се куће визитирају и ту је дошло до сукоба. Али кад је присјела војска из Скадра, Малисори су се разбјегли, а неколицина су ухваћени и одведени везани у Скадар.

У кући Нел Салиха и других нашла се велика количина оружја, праха и муниције, што су турске власти секвестирале. У споразуму са турскијем властима и наше су власти чиниле преметачину на десној обали Бојане и нашле су у нашем Речу доста пушака и револвера.

Из Цариграда у исто доба су још била послата два ратна пароброда у луку од Медуве и на ушће од Бојане, који чувају обалу арбанашку од сличнијех контробанада.

Ово су вијести о овом инциденту (догађају), које смо до данас могли покупити. А све што даље дознамо о истом тачно ћемо објелоданити“.

И опет Назарени у Српству.*)

Нови Сад, 4. септембра.

Са правом се може рећи, да ни један народ није претрпео толико муке и невоље, да ни један народ није пролио толико своје крви, да ни један народ није био толико гоњен — за веру и народност — као што је био српски народ.

Па тако гоњени српски народ и опет је умео да сачува веру и народност своју, опет је умео да сачува и одржи оно, што је Србину светиња, т. ј веру српску. Србин је био свагда рад, да је очува и остави за углед потоњим нараштајима.

Јесте, наш је народ српски много и много страдао, сетимо се само из читања историје и разних других књига где се писало о Србину; сетимо се после Косова па овамо, шта се догађало са српским народом. Ко претрпи више беде и невоље него ли српски народ, ко ли имађаше више муке са Турцима за време њиховог господарства, него ли Србин. И опет је Србин остао тврда стена — остао Србин...

У таким тешким приликама, као што сам у кратко навео, налазио се српски народ, па ипак тако гоњен гледао је Србин, да покрај своје вере и народности очува и своје лепе српске обичаје.

Гоњен од Турака, Србин се крио по горама и по гудурама, гора му беше тако рећи мати, тамо се крио и богу се молио, тамо се крио са својим свештеницима са слугама олтара божијег, тамо су се крили да службу божију служе, да поју богу а што је најглавније да очувају: своју лепу православну веру. У тим тешким приликама и невољама које је српски народ у оно време трпео, ипак није и на своје лепе српске обичаје заборавио, на пример: на крсно име, венчање, крштење и на друге обичаје по нашем православном реду — Србин је опет то обавио, па ма и кријући било, да турске власти у оно време не дознају. Зар је један Србин — за оног времена — своју вереницу место пред олтар, у гору одвео; па опет да турске власти не дознају, а у присуству својих кумова, браће и осталих пријатеља, а са благословом свога српског свештеника и по православном реду матере цркве, за себе венчао? Зар је један Србин на таком месту своје новорођено дете крстио? Зар је један Србин на таком месту своје крсно име прославио? Зар се један Србин на таком месту заклео се и заверио да ће остати Србин, па ма се служба божија место у цркви, у гори под јелом служила, ма своје крсно име у пећина славио, опет ће остати Србин.

Ој, не један него на хиљаде.

Тако радећи, имао је Србин увек паду у лепшу будућност, зато су увек и радили на тим још док су под турским јармом били, да — с колена на колено — очувају српску православну веру, а поред тога и српске народне обичаје.

Тако радећи, Србин је, као што видимо све своје светиње очувао. . . . . .

Али ево сада у деветнајстом веку, а пре једно двајестину година, поникоше неки лажни „културтрегери“, који почеше ширити неку нову веру, назаренство, који почеше Србина одвраћати од православља, туђити га од његових српско-народних обичаја, и омаловажавати веру православну. Та назаренска секта с дана на дан (на жалост) напредује, па и то напредовање не бива само у српској народности, него они увлаче и прикупљају свет без разлике вере и народности. То њихово напредовање не води добру, а особито је штетно по млађи нараштај, па по нашем мишљењу и по саму државу. Узмимо на пример од млађег нараштаја, који отиде у назаренство, па по државном закону а по своме телесном саставу буде способан за војнике, шта бива од њега? Таки му се товари у уши да закон (т. ј. њихов назаренски) прописује да се пушка и остало оружје не прими, па су онда војничке власти позване да га и приморавају. А мора ли то бити? Где то стоји уписано, да се властима не покорава? Та ви сви добро знате а и читате Христове речи: Подај богу божије а ћесару ћесарово, али их не испуњавате.

А да је то света истина, о томе су се имали прилике војничке власти уверити, јер имају такових момака без разлике вере и народности; и то је један доказ, да ни сами незнају шта верују. Они веле да тачно испуњавају св. писмо — нови завет — а ето сад видесмо да иду против власти, властима се не покоравају и т. д., а што се оног другог тиче т. ј. да дају богу божије, то кад човек погледи у њихову прошлост и у то мора одмах с места посумњати.

У том погледу требале би власти да забране те њине скупове, а особито скупове по обичним кућама, јер особито у зимско доба, кад наши сељаци мање посла имају, онда се често такови скупови држе по кућама назаренским, дакле чим се одреди таковн скуп, на пример: биће довече код овог или оног, онда се одма то раструби по целом суседству да дођу довече, да виде „како је то лепо“, да они „ништа хрђаво не чине“, „како спасавају душу“ и т. д. па наравно да се ту купи свакојака сорта света и мушко и женско, и старо и младо а без разлике вере и народности, само је главно да се што више света прикупи.

Ту им се слади, па многима богме и просладе идући пут га још одведу у њину „велику скупштину“ и тако онда од света постају слепи мишеви, постају противници вере у којој су се родили, а ако је млад те буде способан за војнике, то постане и земаљског закона противник. За таке скупове њине, могло би се рећи, да су највећма штетни по остали народ, јест, баш држањем таки скупова у појединим кућама и шири се назаренство и трује млађи свет. Ми неможемо доста да се начудимо, одкуд је потекла мисао у оним људима, који су већином рђавог карактера и људима који здраво хрђаву прошлост имају, то су људи који су отишли у назарене, да само угуше своје гадне и прљаве страсти, да буде бајаги пред светом поштен и светиња, а овамо шта у срцу мисли и осећа нека бог сваког сачува.

Дакле такових људи има највише у назаренима т. ј. људи као што рекох, хрђаве прошлости, па таки су људи и ти њихови културтрегери, који шире назаренство, па није никакво чудо, ако у свом лову улови и ког поштена човека, јер они само кад виде да човек радо слуша његове беседе онда неводи бриге, неће ти никад из куће избивати, док непочнеш редовно у скупштину ићи и постати члан њиховог друштва, а у какво друштво се помеша човек онаки и сам мора бити у какво се коло увати онако мора играти

Жалосно је видети кад недељом из главне скупштине иду, па их све више и више имаде, и једном речи они с дана на дан напредују, а шта је томе узрок, то ја остављам стручнијем и вештијем перу, а само велим да то није добро, јер ако они и даље буду тако напредовали и ако њима власти на пут не буду стајале, бог зна шта још из тога може сљедовати.

Па и друге вере и народности се јако одали њима, али судећи по назаренима овде у Н. Саду, Срба, Мађара и Словака евангеличке вере највише има, а Немаца најмање.

Но није човеку толико ни чудо кад оду у назарене људи хрђаве прошлости и садашњости али је чудо кад и какав невин мора да им падне шака, јер недавно — како смо с поуздане стране извештени — отишао је и овдашњи један доста угледан, у своме послу и занату занатлија. Пред нама су у овај мах „Правила задруге Срба занатлија Новосађана“ и ми видимо истог занатлију као члана задругиног, с тога се и чудимо од куд тако нагле промене; али биће опет, по свој прилици да је какав опет њихов културтрегер у својој вештини успео, али како је тако је, само је дотични занатлија постао назарен, оставио своју браћу, своје кумове и пријатеље, па отишао у јато људи гадне прошлости. Нека се сваки онај, који хоће у назарене, па кад први пут отиде, нека добро погледи око себе с ким се помешао, па нека им сравни њихову прошлост, па ће се уверити да су горе наведене речи света истина. Али кад је реч о дотичном занатлији, да њему речемо коју и онима који хоће у назарене, па да завршимо.

Лицем на Петров дан ове године, славила је „Задруга Срба занатлија Новосађана“ свој благ дан двадесетогодишњицу свога постанка. а ти Србине као члан те задруге, место да идеш међу браћу твоју, да заједнички славу прославите, ти у назаренске скупштине одлазиш, како ће браћи бити, ако те буду морали једном приликом брисати из књиге задругарске, како је теби кад погледаш око себе у каквом се друштву сада налазиш, а у каквом се од пре био? Како ти изгледаш кад погледиш око себе, па видиш људе којима не треба удружења, којима не треба општине ни свештеници, ни протоколи рођења, венчања и умрлих? Та њихови су протоколи у полицији, јер шњима чим се роди има полиција посла, та они су људи који своју децу некрштену одрањују, своје умрле неопојане сарањују и без крста и без икакве друге белеге закопају, и једном речи све што је Србин векови ма очувао, то су они погазили, презрели и заборавили.

А онима свима који хоће у назарене, још једном при свршетку велимо им ове речи једног Србина:

Лепа веро наша православна; чудотворче оче Николају, ти наше правило вере, ти образу кротости, ти наш учитељу уздржања штитиоче мира и среће на дому; савицо и варицо, бадњаче, чеспицо и василицо и сви други наши мили обичаји редом — пошто бих се ја вас одрекао, вама леђа окренуо?! Ој та ни за сав свет!

Тоша Грбић,
ратар.

*) Пуштамо овај чланак не промењен, да се види како наши ратари мисле. *Уреди.*

Искрена реч Шајкашима.

Из шајкашког батаљона, 4 септембра.

Баш мишљасмо, да са нашим Шајкашима братски, искрено проговоримо, па нас у томе ево и неке прилике претекоше, те као прави и искрени пријатељи нашег доста напаћеног народа у опште, а Шајкаша понаособ не могосмо прећутати, а да за сад бар у овој врло важној ствари и ако у хитости у кратко, али искрено не проговоримо.

Биће ваљда већ свима познато, да је наш шајкашки (владин) посланик на земаљском сабору јавио „својим бирачима“ да ће доћи у Жабаљ у четвртак 5. (17.) септембра да положи рачун о своме раду на сабору. Но доцније је он — како чујемо на жељу Е. Сарајлића и Н. Локића, који му сваки час одлазе — преиначио и одложио свој долазак за недељу 8. (20.) септембра.

Разуме се, да нико, па ни ми не можемо шта против тога имати, да један посланик својим бирачима ма и о своме ћутању рачуна даде; али се морамо оградити, што се у то уплеће једна шајкашка животна ствар — рит, — која би имала да послужи за кортешко средство: да дођу и они, који нису његови бирачи, како би могло изгледати, да је сад у Шајкашкој сам „бугерај“, те да се не виде прави „бугери“ познате шепртље Е. Сарајлић и Н. Локић аранџери овог „памјатствованија.“

Веле, да је посланик код министарства израдио: да се Шајкашима опросте камате које дугују ерару за рит, а које износе неколико стотина хиљада форината, те да ће то сад и усмено казати. Ми не сумњамо у истину овога, и ако општине о томе још ништа званично добиле нису, но то искреним родољубима још не би смело или бар не би требало да да повода, да Шајкаше одведу онамо, где им место није. А опште ће — кад се то и у дело приведе — без сумње умети признати.

Но на чије родољубље хоће неки да рачунају? Зар на родољубље познатих превртљиваца Е. Сарајлића и Н. Локића? Они су увек само своју корист пред очима имали, па је без сумње тако и сад. Зато искрено саветујемо нашим Шајкашима и велимо: позор, драга браћо!

Ево ћемо да вам предочимо, шта ти вајни пријатељи народа хоћеду, па онда реците сами, је ли то у корист народа нашег у Шајкашкој?

Општа је то неодољива жеља: да се рит од државе откупи; али не на онакав начин како то Сарајлић, Локић и још неки у томе занитересовани — због својих плата — оћеду, јер би то било само у корист неколицине, који и сад отуд масне плате и дневнице имају. Они хоће и раде на томе, да се за откуп рита узајми новац на амортизацију на 40 година, па да се рит откупи, а донде, док се то не одужи — а то је за 30—40 година (далеко у недоглед) — да буде као и сад заједничка управа за манипулисање ритских земаља. Ту и лежи! Да богме, они би још и даље масне плате и још масније дневнице имали, а после 30—40 год. на част вам, Шајкаши, рит. И збиља, кад погледимо у предложени предрачун заједничке управе ритских земаља за год. 1892. и видимо ово: „на дневнице **2000 фор.**“ и кад се зна, да су Сарајлић и Локић и до сад од тих дневница бркове мастили, онда ваљда не треба много да лупамо си главе: зашто су Сарајлић и Локић за то. Да, то је канда њима више пред очима него срећа и напредак нашег народа у Шајкашкој. Па зар у томе да их још и ми потпомогнемо? Сваки, који је шајкашком народу добру рад, мора рећи не! и опет не!

Јест, сви смо за то да се рит откупи и то што пре откупи, али не с амортизационим дугом којега се још за 30—40 година не би могли курталисати, и који би нам и даље ове грдне трошкове око управе и комесаријата проузроковао, него на сасвим други и кориснији и јефтинији начин.

Рит ће се — као што се зна — делити на душе од год. 1867. па у колико је ово добит по наш народ у Шајкашкој, у толико већма греше они, који хоће да га у недоглед задуже.

Најбољи је и најчистији је рачун и начин: да се сви они који имају права на рит (а то су душе из 1867. год.) позову, да свој део рита откупе, па ето новаца без амортизације. Кад наши сад плаћају за аренду у риту по 12, 14, 20, 25 и 30 фор. по ланцу и кад се зна да ни откуп не би више од 20 фор. по ланцу изнео, онда не можда ни канда, него позитивно можемо тврдити: да би сви листом на то пристали; управо то им је баш жеља. На тај начин не би били ником обвезани, престала би заједничка управа ритских земаља, престао би комесаријат, па би наравно нестало и оне рубрике „на дневнице 2000 фор.“ (а то канда Сарајлића, Локића и још неке и боле). Једном речи: престали би сви ти грдни трошкови око манипулације; а кроз 3—4 године престаће и трошкови на одржавање насипа, док се гроздена капија на Дунаву, која је сад у радњи, оправи.

Но и ту морамо искрени и праведни бити. Одкуп је истина једнак за све шајкашке ритове; али сваки признати мора, да није право да Гардиновчани, Лочани и Титељани плате откупа као Чуружани, Каћани и други; јер је код првих аренда 5 и 6 фор. по ланцу а у Чуругу и Кању по 25 - 30 фор.

Да се рит одкупи, морају све општине пристати, јер су све једна за другу везане, а то се постићи може само тако, ако праведни будемо. А у томе је најлакше свима право учинити. Нека се поменути ритеви према арендама процене, па по томе нека дотични одплате. И нема сумње да би само тако право било. По томе би на Чуружане и Каћане дошло највише на друге општине саразмерно мање а на неке најмање. Ми незнамо, јер немамо у рукама дата, ал' држимо да би од прилике на чурушки и каћски рит дошло 26 фор. по ланцу, на друге по 20, 18, 16, и 14 фор. а можда још и повољније. А по ту цену би без сумње сваки свој део отплатити хтео, па не би имали посла са банкама и њиховим амортизацијама, а што је најглавније уштедили би оне силне трошкове око управе.

Порадимо дакле на томе, да рит наш народ отплати и у посед дође, а не као што неки спекуланти — као што су Сарајлић и Локић — хоће рит до у недоглед да задрже.

Али знајте и то: да се то неда извести на конференцијама и галамама где посланици рачуне о својим радовима полажу, па неће моћи ни овом приликом сад у Жабљу, него ту треба да све општине по неколико чланова изаберу и пошљу у једно место на брацки договор. А ова галама, што су Сарајлић и Локић и још неки аранцирали, да посланик бајаги положи рачун о своме раду, и да ће бити говора о риту, то је по нашем мишљењу само да прикрију своју намеру и свој себичлук, не осврћући се, колико бруке Шајкашима напети могу. Па хоћемо ли за њима? Остављамо свести шајкашких Срба — да кажу сами.

У Шајкашкој, 3. септембра 1891.

Стари Милетићевац.

Хоће ли заиста имати образа?

Ириг, 2. септембра.

Ових дана доспео ми случајно у руке „Agramer Zeitung“, па шта мислите, на што сам у тој загребачкој ругавети и авети натрапао те и прочитао? Ни више ни мање него то: „да ће г. Васа Ђурђевић 8. (20.) септембра доћи у Ириг, да као посланик иришког среза на хрв. сабору, пред својим бирачима полаже рачун о свом досадањем деловању на истом сабору, и да ће тим поводом том популарном посланику у Иригу приређен бити сјајан дочек“.

Кад сам ово у поменутом листу прочитао, задивио сам се и у себи помислио: да ли ће моћи заиста образ поднети г. Васу Ђурђевићу, да у Иригу изађе пред своје бираче, и да ли ће моји Ирижани збиља на понос свој заборавити, те г. Васу Ђурђевића сјајно дочекати и угостити!

Оно прво, да г. Васа Ђурђевић дође у Ириг, то је од онаква човека лако могуће; али оно друго, да од Ирижана сјајно буде дочекан, да за свој перад ипак буде сјајно награђен, држим за посве немогуће.

Г. Васа Ђурђевић, који врло добро зна, како је до данас бранио и заступао, и колико је на сабору привредио иришком срезу и српској народној ствари.

Г. Васа Ђурђевић, који зна и уверен је, да је по њему и његовим колегама српским заступницима, хрв. зем. влада могла без по муке тумбе окренути, не само иришки срез, него и цео народ српски у Троједници, његову цркву и школу.

Г. Васа Ђурђевић, који се дан и ноћ неуморно бринуо и радио само за свој џеп, за своје благоутробије, за своју сјајну и великолепну палату у Осеку, коју је народним знојем, и као неумолими адвокат, сазидао и украсио.

Г. Васа Ђурђевић, који се у последње време на сабору увукао био у мишију рупу, уста му беху владиним оловом заливена, те не пробеседи ни беле ни црне, чувајући се дакако, да се влади, Хрватима и Мађарима не замери, јер су избори на прагу.

Г. Васа Ђурђевић, који је врло добро знао, да су Мађари криви, што се у Хрватској, због оних на јавним хрв. зградама истакнутих мађарских натписа, онај неред и она побуна заподела, па се ипак једном приликом пред својим бирачима похвалио, како је његова заслуга била, што на трошак око те побуне и нереда, ни пребијене крајцаре нису платили Мађари, него је тај трошак од сто хиљада форината платила сама Хрватска. Дакле Мађари пили и кавгу заподели, а Срби и Хрвати платили сто хиљада форината, и са тим се хвали г. Ђурђевић, да је то његова заслуга. И заиста је заслужио г. Васо, да му Срби Ирижани, за тих сто хиљада форината, што их је г. Васо народу са леђа сдерао, натури на главу не шимширов него трнов венац.

Г. Васа Ђурђевић, који једном приликом јавно на сабору хрватском рече: „да је оно сваки непоштен човек, који са патријархом Германом дружи се и општи“ — и који исто тако јавно пред својим бирачима рече: „ја би са Германом друкчије поступио, него што народна слободоумна странка с њиме поступа“. — Тако рече г. Васо Ђурђевић јавно, а после кратког времена видимо где сам главом и персоном својом г. Васо Ђурђевић дружи се и општи са Германом, седи му уз патријаршеско колено. и својим познатим благоглаголствијем диже и кује Германа у звезде, слави га и велича. У овом примеру најбоље се огледа карактер и тежина речи г. Васе Ђурђевића.

Г. Васо Ђурђевић, који је не само допустио, него канда код владе и порадио, да се фонд пок. Парте Јовановића од преко двадесет хиљада форинти одузме од иришке општине и у Загреб пренесе. Пок. Панта Јовановић поклонио је овај новац иришкој општини, својина је иришке општине; а кад је непобитна својина, онда иста општина има право и да са том својином располаже и рукује, али није тако, тај су новац дограбили Хрвати од-

носно зем. влада, а на очиглед г. Васе Ђурђевића, иришког заступника.

Г. Васа Ђурђевић, за ког веле, да има доста заслуге, што је Ириг добио кр. котарску област, не било је, камо среће, да је ни познали нисмо. Па кад се градила кућа те кот. области у Иригу, која нас кошта данас око некаквих осамнајст хиљада форината, и кад нам је требало неколико хиљада форината у помоћ, онда г. Васа Ђурђевић, тај код владе свемоћни човек, нехтеде се заузети, да од зем. владе добијемо тражених десет хиљада форинти зајма, него морадосмо до близу 200 ланаца ледине оцепити и под најам дати, и да нисмо то учинили, учинио би се намет на вилајет, код ових тешких година и сиротиње.

Па тај исти Васа Ђурђевић долази дакле ипак у Ириг, да се пред бирачима похвали, како их је верно бранио и својски се заузимао на сабору код зем. владе. Не вели бадава наша пословица: „образ под ноге“.

Мени је јако жао, што данас немам при руци свију оних бележака, из којих би повадио и г. Васи Ђурђевићу пред очи изнео његове заслуге и његов рад за иришки срез и народ српски, за нашу цркву и школу.

Но што не могох учинити данас, учинићу другом згодном приликом и у своје време. За сад можемо само још толико напоменути, да благодет Ђурђевићева рада и целог српског клуба на хрватском сабору, најбоље се огледа у најновијем школском закону. Свиколики ти усрећитељи народа српског у Троједници, били су ковачи тога школ. закона, којим је српска вероисповедна школа, у тој правичној и братској земљи хрватској, и на даље немогућом остала, јер је подизање истих школа остављено на милост и немилост дотичних политичких власти; одобрење зависи у првој линији од дотичног предстојника и других, и то су наши оци и усрећитељи на сабору потписали, заједно са г. Васом Ђурђевићем.

Није тајна, но свима нам је познато, шта су и колико су посланици наши српски, за нас све у опште, и за поједине срезове на посе, на сабору порадили. Па кад то знамо и познато нам је, онда ваља да будемо опрезни, за сад барем у толико, да добро бацимо на кантар оне можда обманљиве речи и беседе, које нам буду наши досадањи посланици, при полагању рачуна, говорили. Не вичимо никоме у ветар — живио! Недајмо се никаквим слатким речима обмањивати, тако, да нас и сами они морају исмевати и за малољетне и недозреле држати! Недајте своје речи никоме, дотле, док не дође дан избора, док не загледамо око у око! Србин обично задану реч држи, зато чувајте реч за онај тренутак и дан, кад вам буде требала, а дотле имамо довољно времена, да се састанемо, да се посаветујемо. Предстојници, начелници, бележници, и други кортеши, сладиће вам, обећавати вам, умиљавати се, но не верујте им, останите чврсти, постојани, останите српска карактера!

Споменута „Агремерица“ вели о г. Васи Ђурђевићу још и ово: „да ће истога дана, кад у Иригу буде, а то је 8. (20.) септ. славити своју 50. годину рођења и 25. година свога политичкога рада“ „Jubiläum“. —

Боже мој свашта на свету! Сва браћа и виша и нижа од г. Ђурђевића, оваке и подобне свечаности одржавају код својих домова и у своме месту, а г. Ђурђевић бежи од своје куће и од свога места, бежи у Ириг, да ту у туђем њему месту, држи славу и торжество свога рођења и политичкога рада. Ја неверујем, да је то могуће, али најпосле г. Ђурђевић свакако спада у врсту шпекулативних људи, он ништа неради без рачуна, па као вели, у Иригу ћу лакше и јефтиније проћи, бирачи ћеду о свом трошку мени као госту у почест банкет и тако приредити, с једне, с друге пак стране, тим слављем и торжеством већма ћу збунити моје бираче, не ћу јим дати времена, да ми изреку оно, што сам заслужио, а то је: неповерење! Слављем торжеством, дакле јелом и пићем, песмом и здравицом, засени ћу инаће будне очи мојих бирача, да ме неосуде, шта више, да ми реку: Евала ти! Но г. Ђурђевић ваља да зна, да срез иришки спада у поносну фрушку гору, да фрушкогорац ни један непредаје своје части и свога уверења, за јело и пиће, за песму и здравицу. Такво шта учинио је прошлог избора г. др. Шевић, са изборницима добриначког среза, но како је с тим прошао, падамо се, да ни њему, а ни другом коме, не ће на ум пасти, да печеним батаком и паприкашом подмићује и заводи своје бираче, а много мање иришко свесно грађанство.

Иста „Аграмерица“ прича даље ово: „Ђурђевић је још 1861. постао и све до 1889. био чланом срп нар. црквр. сабора“. —

Ја барем непамтим, да је нашег црквр. сабора било год. 1861. Знам, да је у тој години држан онај под патријархом Рајачићем знаменити наш политички Благовештенски сабор. Ђурђевића на том сабору свакако ни је било, пошто је он те године тек 20. година имао и свакако још за скамијом седио. А нестоји ни то, да је г. Ђурђевић све до 1889. био чланом црквеног сабора. Њему је црквени сабор још 1885. одмах и првој седници засмрдио. Г. Ђурђевић држао је као у војску, чим се он на сабору покаже, да ће му се цео сабор поклопити. Но кад је видио, какви се момци искупили на сабору; кад је видео, да о Ђурђевићу а ма баш ни коме ни у фрштец; кад је видео да се његова особа обилази, неспомиње, да се друга личност бира за председника саборског; кад је видео, да се са Германом ваља озбиљно завадити и у коштац ухватити, — те узевши то све у обзир, а знајући још и то, да се на том сабору може врло лако огрешити и о своје обвезе према владама, г. Ђурђевић пронађе за добро, положити свој мандат и абије удалити се са сабора, тако, да се на њега више ни када ни осврнуо није, а камо ли, да је његовим чланом све до 1889. остао.

Шта још даље прича „Аграмерица“ о г. Ђурђевићу. Она даље вели: „Ђурђевић је од 1875. па до 1884. на хрв. зем. сабору заступао дањски, а од 1884. па све до данас заступа иришки срез, пре је увек биран био опозицијонар“ —

Ово је све истина, али ваља знати, да Ђурђевић није стругнуо из дањског свеза, што је он тако хтео, него што је морао. Нама је свима познато, да Дањ, Борово и Бело-брдо, спадају у спајилук српске митрополије и патријаршије, а уједно и у дањски срез. А познато нам је и то, да су та три села тако страдала од својих властелина, да су дотерала до просијачког штапа. Данас Дањ, Борово и Бело-Брдо мора да се расељује, мора да гладује, мора с горким знојем кору хљеба да заслужује, јер јим пређашњи властелини одузеше земље, са које су доносили користи и себи и својим господарима. У време, кад су та села тако љуто пострадала, на сабору хрватском заступао их је г. Васа Ђурђевић. Но осим тога он беше свагда човек високог положаја и на сваком месту и код свакога од велика уплива. Па што допусти тај свемоћни Васа Ђурђевић, да му та три села, те највеће општине у бившем његовом срезу дањском, тако љуто пострадају? Ето вам одговора, зашто је он из дањског среза уклонити се морао. Но има ту још један врло мастан и замашан узрок, зашто је попустио и допустио, да ти људи пропадну, које ћемо изнети такођер у своје време.

Сад долази оно, што нерадо чиним, да кажем, како се Ђурђевић дочепао иришког среза.

Човек се бори и отима, док се једном неумори и под теретом борбе неклоне и непадне. Тако је било и са многогодишњим изборима посланика у Иригу. Ми смо свагда борали опозицијонара, владиног противника, али су нас ти избори свагда љуте борбе и муке стајали, тако, срамота је изустити, али морамо признати, да смо напослетку и клонули, уморили се. Попустљивост, нехат, нека шпекулација, овлада и с нама старим иришким борцима. Многи, и то најпоузданији борци, повуку се са поља борбе, у пристаниште мира и тишине, а већина подлегне неком чаробном духу шпекулације и локалног интереса. У грудима те већине запламти жива жеља, да се у Иригу постави код. област, па виноградарска школа, па порезни уред, да како све с тога, не би ли се варош мало подигла и оживила. Истину морам казати, ово се све желило, али се није мислило одмах ни владина кандидата, мислило се, да то ставимо нашем будућем посланику у дужност, до на дотичном месту поради, па био он ма ко. Но ми једно а ђаво друго. Он брзо познаде нашу слабост, дуну чак из Загреба у највећи рог свој, да је Васа Ђурђевић тај спаситељ и усрећитељ. И Васа заиста дође у средину нашу, и очара нас, и бист посланик среза иришког. Док се г. Васа овако олако први пут дочепао иришка мандата, дотле је при другом избору његовом дошао у помоћ и бан Хедервари, са познатим тиранским притиском при изборима, и онда је већ врло лако било г. Ђурђевићу да и други пут буде изабран у иришком срезу. Буде ли и по трећи пут оваким притиском изабран, на част му, ми му не ћемо позавидити, само нека зна и Васа Ђурђевић, и бан Хедервари, и зем. влада, и сви чујте и знајте, да ни једне душе у изборном срезу иришком нема, која би искрено пожелила Васу Ђурђевића за свога и на даље посланика, јер није ни заслужио, обрукао је нас и себе, својим неродом, својим незаузимањем. Не кажем, да се неће наћи људи, који ће можда и лаворов венац оплести му, који ће му и по трећи пут свој глас обећати; али то не ће бити венац заслуге и истино признање, то неће бити глас из чиста и искрена срца, то ће све бити, или притворно, или из нужде и себичности, или из морања и натеривања. А јадан је оно посланик, који тим путем до мандата долази.

Иригу, негдашња звездо преодницо, негдашња челенко фрушкогорских соколова, ево ти прилике, да спереш са себе лагу, коју си избором Васе Ђурђевића на себе навукао. Оном, који те једанпут омане, необећавај, непружај, недај своје руке, нека позна, да нас љуто тишти! Ни смо деца, људи смо, пренимо, попазимо на лицемере, идимо правим српским путем — па је с нами Бог! —

Народна привреда.

Сејање и потрошарина пшенице на свету.

Кр. уг. министарство привреде позвало је све ц. к. конвулате у државама, које сеју и троше пшеницу, да поднесу извештај о роду, суфициту и дефициту пшенице у истим државама. На основу података из вестилаца код појединих пољопривредних друштава, министарство привреде износи статистику светске пшенице са примедбом, да се њихов извештај тек у главном слаже са правом статистиком.

У целој Јевропи време је од почетка пролећа доста невгодно било, те због многе кише и врућине усеви су са 2—4 недеље одоцнили у погледу развијања, и тако је жетва прилично заостала. Неповољно време, хрђаво зимовање јесењих усева, учинило је, да се производ пшенице у целој Јевропи знатно смањио; пролетњи пак усеви нису испали као у обичним нормалним приликама, тако, да се недостатак и овде показује. Само Америка и источна Индија чине изузетак, у Савезним Државама овогодишње сејање пшенице је највеће било у овом столећу.

Примећује се, да Јевропска Турска нема никаква извоза, па и Русија једва ће нешто извозити на стране пијаце.

Државе, које су принуђене да увозе пшеницу са стране јесу: В. Британија, Француска, Немачка, Италија, Низоземска, Швајцарска, Белгија, Данска, Шведска и Норвешка, Шпанска, Португалска Јевр. Турска и Аустрија.

Са извозом пак располажу: Русија, Угарска, Румунска, Бугарска, Србија, Савезне Државе, Ист. Индија, Канада, Египат и Аустралија.

Као што се види, пшеница за текућу 1891/92 годину неће моћи покрити потребе; недостатак је огроман, рачуна се на 28—32 мил. хектолитара т. ј. 22—25 мил. мет. цената.

Потреба хране биће тим већа, јер раж, која заступа пшеницу у неким државама, хрђаву је жетву показала, добијено је са 20—25% мање него у средњим годинама. а са 30% мање од добитка лањске године

Ове године је добијено пшенице 725 до 736 мил., а ражи 350—360 мил. хектолитара — и тако је пшенице са 44 50 мил., а ражи са 90—100 мил. хект. мање него лане.

Пошто недостатак пшенице од прошле године једва показује некакав број, то државе, које потребују пшеницу, могу овогодишњи свој недостатак тек из идућег рода покрити

Кад још једном бацимо поглед на горњи извештај, долазимо до закључка, да ће садања цена пшеници још и даље иста остати, и само добре родне године могу је смањити. Али није немогуће, што и ми држимо, да онаква мала цена, које је пре неколико година постојала, усљед прираштаја становништва и већих потреба, више се неће повратити.

Из **„Délmagyarországi Közlöny“**-а
М. ћ—ић, учитељ.

Вести из места и са стране.

Прва српска земаљска изложба воћа и крушевачка окружна привредна изложба биће у Крушевцу 14. 15. и 16. септембра о. г. Изложиће се воће, жива стока, живина, сточарски, пчеларски и свиларства производи и прераде, предмети из шумарства и шумарске индустрије, израђевине из домаће радиности: занатске и кућевне. Осим овога приредиће се овом приликом и ове специјалне изложбе: а.) Инструктивна — поучна — изложба пољопривредних справа, која ће се по могућству стављати у рад пред посетиоцима изложбе. Приређује Српско пољопривредно друштво. б.) Изложба српских дувана и његових фабричних прерађевина, коју приређује Управа монопола дувана у нарочитом павиљону. в.) Инструктивни одељак воћарске изложбе. Приређује ратарска школа. г.) Изложба привредне књижевности. (Листова и књига.) д.) Рударска изложба округа крушевачког. За награђивање изложбених предмета одређена је знатна сума новаца, и тако ће и награде бити знатне и обилате у вредности и броју, а издаваће се у новцу или савршенијим пољопривредним справама и похвалницама. — Ми наш свет упозорујемо на ову изложбу. Ко је могао да иде на изложбу у Загреб, још пре треба да види како напредују наша рођена браћа, а ко није био у Загребу, тај још лакше може да иде у Крушевац.

Српско трговачко удружење у Београду. Лепо напредује. Оно је изабрало поверенике у свим важнијим трговачким местима у Србији, па су се у многим местима образовали и „пододбори“, који ће у многоме олакшавати рад овог удружења. Ми се овом лепом напретку тога врло важног удружења од срца радујемо, па желимо: напредовало и надаље!

Избор српског учитеља у Загребу. 1. септембра имала је српска црквена општина загребачка скупштину, којој је био задатак, да за своју школу, која ће се почетком ове школске године отворити, изабере учитеља. На расписани стечај стигло је више молбеница. Испрва гласови беху подељени између два кандидата: Димитрија Грујића, учитеља из Шиклоша и Јована Кнежевића из Кулпина. који је ове године са одличним успехом свршио учитељску школу у Г. Карловцу Доцније — „да се избору осигура — веле владине „Нар. Новине“ — потврда надлежне власти“, изабран је једногласно Димитрије Грујић, за којег „Н. Н“ веле, да такође има одличне сведоџбе. — Ми ову мотивацију „Н. Н.“ не разумемо. Зашто да и други кандидат не би добио „потврду надлежне власти“? Шта би њему „надлежна власт“ могла забавити? Ваљада што је са одликом свршио учитељске науке, па још у гор. Карловцу у Хрватској? Ала бога вам, „Нар. Новине“, учините роду глас, и баците на ту вашу мотивацију мало више светлости!

Парница Драгише Станојевића. Београдске новине јављају (по чувењу), да је апелациони суд, по примедбама касационог суда, у општој седници својој не само оснажио пресуду првостепеног суда, којом је др. Драгиша Станојевић осуђен на два месеца затвора, него је ту казну још повисио на годину дана.

Грабеж оставине Германове. Код стола седморице у Загребу започета је 4. (16.) о м. касациона расправа против протосинђела Лемаића и др. Преседава сам преседник др. Ливије Радивојевић. Осуда изречена је по свој прилици већ јуче, но о томе немамо још вести.

Кратке вести. За ректора на вел. школи у Београду изабран је проф. Коста Алковић. — У недељу, 15. (27.) септембра откриће се у Крагини (Хрватској) споменик дру Људевиту Гају, препородитељу хрв. новије књижевности. — У Француској је врло свечано прослављен имен-дан руског цара. — До прошлог понедеоника посетило је јубиларну господарско-шумарску изложбу у Загребу 270.000 особа, а новаца је пало 39.081 фор. и 80 новч. — Варош Алмерија (у Шпанској) пропала је услед страшне поплаве сасвим. До 2000 душа нашло је том приликом смрт у бесним валима. Исто су тако многа места у покрајини Циудад-Реал опустошене услед те поплаве. — Неки Енглез се дао на сакупљање паука, па их је на читавом свету накупио 10.000 разних врста. — Из Сарајева јављају, да се у Фочи у два маха појавио у правцу са југа на север појачи земљотрес. — У Немачкој, у Ремшајду, побегао је неки шеснајестогодишњи трговачки помоћник са 4000 марака. По писму, које за собом оставио, побегао је на — бициклу.

Трговина.

Нови Сад, 5. септембра. Рана се довози прилично и понуда је много већа, само се нема добре воље за куповање, усљед тога и цена никако да се поболша, него је у падању. Поред свега тога на нашој пијаци остале су цене по старом. Данас бележимо ове цене: Пшеница 10 фор. 20 нов. Кукуруз 5 ф. 80 н. Јечам 5 ф. 60 н. Зоб 5 ф. 50 н. Наполица 8 ф. 50 н. Нов Кукуруз у клиповима 2 ф 40—50 н. Све од 100 килограма.

На осталим пијацама било је врло мале промене. Продавало се:

Теоци 6—14 ф по ком.
Јагањци 5—10 фор. по пару.
Свињи дебели 40—42 ф.
Свињи млади 40—42 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма.

*

Беч 3. септ. (Централни марвени вашар на св. Марксу.) На данашњи вашар дотерано је 4346 комада угојених свиња мађ. расе и 4789 ком. младих назимади. Будући је дотеривање било веће, то је куповање ипак млако било, те је и цена са 1 новч. пала. — Цене су биле овакове:

Прима роба 42—43 фор.
Средња „ 40—41 „
Лагана „ 36—39 „
Назимад 38—43 „
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 5. (17.) септембра. Рана се данас слабо продавала, није било велике проће, јер су цене по старом остале, а неке и падале. Плаћано је за потиску Пшеницу 10 ф. 75—85 н исто тако Бачка и Банатска. Све на три месеца.

Термини:

Пшеница за пролеће 10 ф. 78 н.
„ за јесен 10 ф. 38—48 н.
Зоб за пролеће 6 ф. 09—10. н.
„ за јесен 5 ф. 82—83 н.
Репица за август-септембар 14 ф. 25—35 н.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(**Стигли** 5. **септембра у вече.**)

Париз. Опера Лоенгрин примљена је је врло добро. Престава се свршила ½1 сахат ноћу. Позориште испражњено без запреке. Светина на сокацима пред позориштем певала Марселезу, више пута продрла је кроз полицајски кордон и сместила се на пијацу пред позориштем. Полиција растерала је светину и узаптила је велики број букача, који су били већином млади људи. Број уапшени 1008. Око 10 сахата у вече 250 дечурлије с камењем поразбијали стакла у кафани Хановер.

Буенос Ајрес. Балмаћеда (бивши председник републике Чиле у јужној Америци. Уредн.) стигао је у Мендоцу у Арђентинији.

Праг. Два оделења творнице капсли у Жижкову прснула су у ваздух; двојица остадоше мртви.

Париз. Сва штампа констатује како је одушевљено примљена опера Лоенгрин па врло одобрава, што је полиција енергично предусрела покушане демонстрације. Од 1008 уапшених остало је у затвору њих 50.

Лондон. „Тајмс“ дознаје, да је Русија Турској знатно снизила њезин дуг за трошкове последњег руско-турског рата.

Дописница уредништва.

Г. Миљко Мркоњић, Панчево. Ваш допис биће штампан у листу од недеље; за данашњи број никако нисмо могли.

Г. г. сарадницима и дописницима са стране. Извините, што вам се ваши чланци, дописи, подлисци и т. д. одмах не уврштују — јер је материјала толико нагомилано, да не можемо за сад вашој жељи удовољити. Молимо дакле стрпите се; биће све редом.

X. исказ

добровољних прилога за српску браћу у Банији, која пострада од туче.

КРЧЕДИН. По 1 фор. Ранко Саватовић.

СТ. ГРАДИШКА. По 1 фор. Васа Павловић и Петар Милетић.

СУБОТИШТЕ. По 1 фор. Негован Ранитовић.

ЈАЗАК. Скупили Мита Стојковић, правник и Петар Ј. Поповић, трговац. По 3 фор. Мита Стојковић правник По 1 ф. 20 н. Васа Пантелић трговац. По 1 ф. Гђа Ана Нешковић, Марија Прњаворац, Карловци, гђца Милица Стојшић учитељица, г. Никанор Даниловац администратор, Павле Мијатовић трговац, Божа Нешковић трговац, Светозар Лукић трговац, Сава Сладаковић управитељ општине, Јован Цвејић равнајући учитељ, ђура Станишић оврховодитељ. Ђође Цвејић учитељ у миру, Стеван Херцег Скобле економ, Серафим Винчић намесник ман. Јаска, Чедомир Месаровић ковач, Младен Младеновић, Буђеновци, Јован Димитријевић трговац, Живан Стефановић трговац, Петар Ј. Поповић трговац, Лазар Јанкуловић ратар, Павле Јоцић ратар, Недељко Јоцић ратар, Петар Јоцић ратар, Јован Поповић ратар, Ђорђе Лукић економ. По 50 н. Васа Тимотијевић ковач, Коста Радојчић ковач, Плавша Аврамовић ковач, Прока Јокић крчмар, Јован Вуков колар, Душан Јовичић берберин, Јован Грујић кројач, Стеван Спасојчевић кројач, Петар Равић зидар, Јован Равић ратар. По 30 н. Живан Поповић ратар, Илија Бојић ратар. По 20 н. Лазар Бировљевић ратар. — Свега 34 фор.

Свега у X. исказу 38 фор. а кад се амо додаду у досадањих IX. исказа донешених 705 ф. 27 н., онда је свега досад скупљено 743 ф. 27 н.

Поново упозоравамо српску нам браћу у овим крајевима на јад и невољу у Банији и молимо сваког брата Србина, да по могућству притече ма и са најмањим прилогом тим српским страдалницима.

Прво ц. к. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
путничких лађа од 19. априла 1891.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 7½ сати у вече.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву: сваки дан у 7½ сати у вече.

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: средом, петком и недељом у 7½ сати у вече.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 6 сати ујутру.

Нови Сад, 18. априла 1891.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

435 СТЕЧАЈ.

У стипендијској заклади **баронице Еуфимије Јовићке** отвара се стечај на два места: за слушаоце ниже гимназије и реалке или грађанске школе.

Ова стипендија износи 250 фор. годишње. Рок исказу траје до 13. (25.) септембра о. г. Само се оне молбе узимају у обзир, које дотле стигну.

Молиоци су дужни приложити ове исправе уз молбу: 1. Крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере; — 2. школску сведочбу од последњег течаја; — 3. лекарску сведочбу о своме здрављу; — 4. сведочбу сиромашног стања, као и о моралном владању.

По закладном уставу питомци су дужни слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. А по вољи основачице првенство имају они, који су родом Старо-Бечејци, ако им је општа оцена бар добра. Тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долази у обзир и сваки други православан Србин-ученик, који је грађанин земаља св. Стеванове круне.

Ни један питомац не сме уживати у исто време још коју стипендију.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у Старом Бечеју 29. августа (10. септембра) 1891.

Јован Михајловић, перовођа. 3—3 **Др. Арон пл. Војновић**, председник.

442 СТЕЧАЈ.

Код муниципије варошн Вршца имају се делимице наименовањем а делимице бирањем ова места попунити, и то:

Место.	годишња плата.
1. вршачки фишкал, ком је и приватна пракса дозвољена	1000 фор.
2. један вар. саветник, уједно и шеф порезног звања	1000 фор.
3. један подбележник	800 фор.
4. један касир порезног звања	900 фор.
5. један држатељ катастер-евиденције	800 фор.
6. један управитељ ексекуцијоног звања а уједно и магацинер	600 фор.
7. један официјал порезног звања I класе	700 фор.
8. два официјала порезног звања II. класе, сваки по	600 фор.
9. два официјала порезног звања III. класе, сваки по	500 фор.
10. пет канцелиста 1 класе, сваки по	400 фор.
11. два ексекутора, сваки по	400 фор.
12. два ценитеља са променљивим дневницама	—
13. један достављач	360 фор.

У смислу I. зак. чл. од г. 1883. инштруиране молбенице имају се до инклузивно 15. (27.) септембра о. г. и то гледе места 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9 и 10. расписани код Његовог високородија Господина великог жупана Александра Николића од Рудне, а гледе места под 6, 11, 12 и 13. наведених код градоначеоника предати.

У Вршцу, 31. авг. (12. септ.) 1891.

Семајер градоначеоник.

2—3

КУПУЈЕМ ЧИСТ ШЛАЈДЕРОВАН

МЕД

и молим за понуде са ценом.

А. ГЕРГЕЧ,

5—10 **Вршац.**

436 СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у Срп. Кларији.

Плата је: 300 фор., 5 ланаца ораће земље на коју учитељ порез плаћа, ¼ ланца баште, слободан стан састојећи се из две собе, два метра дрва, сламе колико треба, за држање повторне школе и перовођство 30 фор., од погреба где позван буде 80 новч.

Изабраном учитељу спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати, децу у црквеном појању обучавати и у цркви за десном певницом појати.

Молиоци нека своје добро снабдевене молбенице до 30. септембра школском одбору поднесу. Првенство имају они, који се лично препоруче.

Из седнице школ. одбора држане у Срп. Кларији, 29. августа 1891. године.

3—3 **Школски одбор.**

ОГЛАС.

Код сремско-карловачке задруго за међусобно помагање и штедњу отвара се почетком идуће год. (1. јануара 1892.)

НОВО КОЛО (III.)

ЧЕСТИЦА.

Уписивање настаје 1. октобра ове год Ближа извешћа даје управа.

Ср. Карловци, 15. септембра п. н. 1891.

За сремско-карловачку задругу за међусобно помагање и штедњу

ШАНДОР ДИМИТРИЈЕВИЋ-ЧАКИЋ

445 1—3 управитељ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ПАЈЕ КОВАЧЕВИЋА

У НОВОМЕ САДУ

потребује једног млађег и једног старијег спомоћника. Могу одма или што скорије ступити. 446 1—

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ПАЈЕ АНДРЕЈЕВИЋА

У РУМИ

потребује једног шегрта. Ступити може одмах. 447 1—4

СПОСОБАН ПРОДАВАЦ

вичан продаји готовог одела, уз то говори српски и немачки, а могао би и као путник употребљен бити — може одмах ступити.

Препоруке снабдевене са сликом и сведочбама треба упутити

СТОВАРИШТУ БЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ ГОТОВИХ ОДЕЛА

М. НАЈМАН,

429 **Сарајево.** 3—3

Мануфактурна трговина

БОЖИДАРА ПАУНОВИЋА

У ВРШЦУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. 444 1—

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

НИКОЛЕ РАДОСАВЉЕВИЋА

448 **У МИТРОВИЦИ** 1—1

потребује два помоћника који одмах или за 14 дана ступити могу.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СИМЕ ЖИВКОВИЋА

У РУМИ

треба једног спомоћника, који говори српски, немачки и мађарски, и једног практиканта, који је грађанску школу похађао. Ступање за 14 дана. 433 3—8

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Р. ДАЈЧА у Вршцу

потребује два спомоћника; једног млађег и једног старијег Првенство имају они који осим српског, немачког и мађарског говоре и романски. Ступање одмах. 432 2—3

НА ПРОДАЈУ.

Виноград у Даљу на краљевом брду у простору 4 111/1600 јутара у најбољем стању продаје се. Роди у њему у највећој части црно грожђе. Купци нека се изволе на господина властелинског рентмајстора Петра Милића у Даљу обратити. 437 3—3

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

600 акова стара бела вина и 350 акова старе салаксије са умереним ценама. — Испод 100 литара не могу дати. Бурад се по најнижим ценама рачунају, а купци могу и својим бурадима имати.

ПАВЛЕ МОМЧИЛОВИЋ

3—3 428 у Ср. Карловцима.

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА У НОВОМЕ САДУ.

Да би поручиоци школских књига јефтиније такове могли набавити, то упозоравамо сл. школске одборе и гг. учитеље да се управо на мене обрате са наручбинама. Ја сам своју школску накладу тако умножио, да сам у стању сваком поручиоцу, који код мене школске књиге поручи, највећи рабат уступити.

МОЈА ШКОЛСКА ИЗДАЊА:

1. **Буквар црквено-словенски** од М. Нешковића четврто издање . . . . . —·16
2. **Граматика срп. језика** за нар. школе написао Симеун Коњовић. Књига прва о гласовима . . . . . —·50
3. **Градиво из физике**, од Светозара Милетића учитеља . . . . . —·30
4. **Земљопис** за IV. разред осн. школе III. издање израдио Светозар Милетић учитељ —·20
5. **Мађарско језикословље** за срп. основ. школе, удесио Јован Илијић управитељ, I. св. за први и други разред III. издање —·20
6. — II. свеска за трећи раз. III. издање —·24
7. — III. свеска за четврти раз. II. издање —·30
8. **Мала поетика** за школу и народ. Написао др. Стеван Павловић . . . . . 1·20
9. **Мала мађарска граматика** (по Ановој методи) за школу и самоуке по Ј. Далошу од Ј. Поповића, управитеља српске више девојачке школе у Панчеву . . . —·50
10. **Поука о човечјем телу, животу и здрављу**, за прву школску и домаћу наставу. Написао др. Милан Јовановић-Батут I. тело спољa са сликама . . . . —·15
11. — II. тело изнутра са сликама . . . . —·25
12. **Православни средњи катихизис**, прерађен по катихизису Платонову и удешен по наставном плану за III. разред . . —·12
13. **Православни мали катихизис**, прерађен по катихизису Платонову . . . . —·05
14. **Први основи из математичког земљописа** за ученике основни школа према наставном плану од Светозара Милетића учитеља . . . . . —·15
15. **Прва наука о вери** II. издање . . . —·10
16. **Први основи из рачуна у основној народној школи**, са обзиром на нове мере, по Шуберту израдио М. Т. Фрачковић —·12
17. **Приповетке новог завета** за срп. народне школе сложио Мита Нешковић жуп. школски надзорник . . . . . —·30
18. **Приповетке из старог и новог завета**, по библичним и јеванђелским речима за основне народне школе сложио Мита Нешковић жуп. школски надзорник . . —·50
19. **Псалтир слов.** ради вежбања у црк. слов. читању од Мите Нешковића жупан. школског надзорника. Друго издање . . —·16
20. **Рачуница** (Аритметика) по Мочнику и др., А. М. Матић. II. поправљено издање . . 1·50
21. **Срп. мађарски разговори** од Мите Калића професора, препоручено од В. Шк. Савета. I. део . . . . . —·10
22. — II. део . . . . . —·20
23. — III. део . . . . . —·30
24. — IV. део по Гарајију . . . . . —·40
25. **Упутство за мађ. језик** као помоћна књига за мађ. језикословље од Ј. Илића . —·20
26. **Часловац** ради вежбања у црквено-словенском читању од М. Нешковића жуп. школ. надзорника . . . . . —·10
27. **Handbuch zum Schnellunterricht in der serbischen Umgangssprache** von Demeter Kalić prof. . . . . —·40
28. **Историја руске књижевности**, кратки преглед са особитим прегледом на новију књижевност, превод дра Милана Шевића —·30
29. **Највише краљ рескрипт** од 10. авг. 1868. и уредбе за српске народне школе од 17. јула 1882 . . . . . —·30
30. **Рачуница** одобрена и препоручена од В. ср. н. Шк. Савета од Аркадије Вуковића I. свеска, III. издање . . . . . —·10
31. — II. свеска за трећи разред . . . . —·12
32. — III. свеска за четврти разред . . . —·20
33. **Једанпут један**, таблица на тврдој хартији . . . . . —·02
34. **Шрајберове велике природописне слике** за зид заједно са **хрватским, српским и немачким** текстом са 20 колорисаних таблица:

првих 5 таблица садржавају сисавце	7·50
других 5 таблица садржавају птице	7·50
трећи 5 таблица садржавају амфибије, рибе итд.	7·50
четврти 5 таблица садржавају растиње	7·50

Даље изашле су мојом накладом ове НОВЕ ШКОЛСКЕ КЊИГЕ:

35. Часословъ на оупотрѣбленіе въ народны оучилищахъ оустроенный. Одобрено од В. Ц. Шк. Сав. од 15. марта 1891. бр. 27/62. врло лепом крупном штампом —·09
36. Ѱалтирь, на оупотрѣбленіе въ народныхъ оучилищахъ оустроенный, са врло лепом крупном штампом . . . . . —·22
37. **Повртарство** (кујнска башта) за школу и народ написао Стеван Коњовић, са 38 слика . . . . . — 40
38. **Воћарство** са 39 слика, написао Стеван Коњовић. Прво издање одобрено од В. С. Шк. Савета бр. 68/160. ex 1889. II. издање . . . . . —·40

На свима овим књигама дајем 20% а на издању стране накладе 12% од оригиналне цене, у готовом новцу, ко на више поручи.

У мојој наклади изашли су НОВИ ПРОПИСЕВИ (писанке)

са широким и уваним линијама, на финој глаткој артији са 30 лепих нових слика. Линија, на којој се пише ПЛАВА, а до које се вуче ЦРВЕНА је, дакле у две боје, што деци очи при писању не квари, цена 100 ком. . . . . —·80

Једно туце . . . . . —·09

Прописеви само црвеном бојом лењирани, као и за рачунање и диктанда 100 ком. —·63

Једно туце . . . . . —·08

2—2

Накладна књижара ЛУКЕ ЈОЦИЋА у Новом Саду.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.